א [מיי' פכ"ט מהל' שבת הל' יב ובראב"ד שם טוש"ע או״ח סי׳ רצו ס״ג וסי׳ רצט

או"ח סי' קפב סעיף ג: ז ג מיי' פי"א מהל' אבות מנוחאות הלכה די

ופי"ג מהל' כלים הל"ד:

רבינו חננאל

ור׳ יהושע הוא דאמר אין משגיחין בבת קול. פי׳ ר׳ יהושע בפ׳ הזהב בתנורו הלכה כבית הלל]. **[שאני** עיולא יממא מאפוקי יממא וכו׳. עיולי יומא מחבבינן ליה ולא מאחרינן מובבינן ליה לא מאחוינן ליה, אפוקי יומא דהיא תליא בהבדלה מאחרינן ליה]. [והאמר מר טעמו לברכה]. [דתנן ונטמאו אחוריו כלי שנטמאו כלי שנטמאו אחוריו במשקין וכו'. פי' אם נפלו משקין טמאין באחורי הכלים, אם יש בתוכו תרומה לא נטמאת וכו'. וזהו שאמרו כלי שנטמאו חווו שאמוז כלי שנמאו אחוריו במשקין, אחוריו טמאין, תוכו אוגנו אזניו ידיו טהורין לתרומה אבל לא לקדש, נטמא תוכו נטמא כולו].

רב ניסים גאון (המשך) ובגמ׳ דאין דורשין דבני

. מערבא (הלכה ה) גרסי׳ שאתה אומר לו ידיו שניו ף הוא בודל מן התרומה עליהם ויהיו תחלה ק"ו ומה אם טבול יום שהוא דבר אם טבול יום שהוא דבר תורה אינו אלא פוסל ידים שהן מדבריהם לא כ״ש ד״א כלום גזרו על הידים לא מפני כדי שיהא בודל מן . התרומה מתוך שאתה אומר . לו ידיו שניות אף הוא בודל מן התרומה ותגן בפרה פ' י"א (משנה ה) כל הטעון ביאת מים מדברי סופרי' מטמא את הקודש ופוסל את התרומה ומותר בחוליז . ובמשנת ידים בפ״ג התמיהו ובמשנת יוים בפייג התמיהה ואמרו לו לר״ע היכן מצינו שהידים תחלה ואמרינן תו והיד מטמאת את חברתה דברי ר' יהושע וחכ"א ידים שניות הן ואין שני עושה שני ולפי זה הטעם אין שני ועפי זה הטעם אין הידים מטמאין את הכוס אבל המשקין שאחוריו מטמאין מחמת ידים כדתנן במס' פרה (פ"ח משנה ז) כל הפוסל את התרומה מטמא את המשקין להיות תחלה חוץ מטבול יום ובפרק אור לי"ד (פסחים ד'יז) הן אומריז ד (פסחים ד׳ יז) הן אומרין משקין הבאין מחמת ידים ובפרק יציאות השבת (דף יי׳ האוכלין שנטמאו יד) אמרי׳ האוכלין שנטמאו במשקין משקין דמאי אי נימא במשקין מחמת שרץ דאורייתא היא דכתיב (ויקרא דאורייתא היא דכתיב (ויקרא
יא) וכל משקה אשר
ישתה אלא דנגעו במשקין
הבאין מחמת (שרץ) [ידים]
וגזרו רבנן על משקין
הבאין מחמת ידים משום משקין הבאין מחמת שרץ . ובתוספתא טבול יום (פרק א) תניא חומר בידים מטבול
יום וכו' ומטמאין את
המשקין לעשותן תחלה ולפי שעיקר טומאת ידים . מדרבנן היא הוי ספיקה טהור כדתנן במס' טבול יום (פ"ב משנה ב) חומר בטבול יום מבידים שספק . טבול יום פוסל את התרומה והידים ספיקן טהור. גזירה שמא יטמאו משקיז שבידים

קשה הלכתא אהלכתא דההיא דרבי יהושע דתנור של היא כו'. אלמא לב"ש מאור ואח"כ בשמים וכן ברייתא נמי מאור עכנאי קי"ל כרבי יהושע וקי"ל כב"ה וי"ל דדוקא התם קאמר דאין ואחר כך בשמים קאמר אלמא ב"ש היא וקתני יין ברישא מקמי משגיחין בבת קול דהבת קול היה כנגד הרוב וכבר אמרה תורה אחרי רבים להטות (שמות כג) אבל

ב"ה היו רבים אע"פ שמייתי רבי יהושע הכא אע"ג דלא דמי דשאני התם דהבת קול היה כנגד הרוב האי תנא סבר טפי מרבי יהושע דאמר אין משגיחין בבת קול אע"פ שהרוב מסייע לבת קול הואיל וב"ש מחדדי טפי וח"ת מ"ש דבקדוש והבדלה מברכין קודם על היין ובברכת המזון אין מברכין עד לאחר שלש ברכות וי"ל דהיכי נעביד אם נברך קודם ברכת המזון א"כ יהא ברכת המזון היסח הדעת דבשלמה בשאר ברכות לא עקר נפשיה משתיה דבקדוש היה רוצה לאכול ובהבדלה היה רולה לשתות אבל בברכת המזון עקר נפשיה משתיה: מניחו עד לאחר המזון. הכא משמע שמותר לטעום קודם הבדלה. תימה הא אמימר בת טוות (ע"פ דף קו.) פי' לן מעונה לפי שלא היה לו יין להבדיל עליו. וי"ל דשאני אמימר שהיה סבור שיהיה לו כוס למחר או מחמיר על עלמו היה והכא שאני דקסבר ברכת המזון טעונה כוס ולכך מניחו לברכת המזון: בועבור פגמו. פרשב"ם דוקא לקדוש ולהבדלה לריך שלא יהא פגום אבל לשתות נריך לברך עליו אע"פ שהוא פגום דאסור ליהנות מן העוה"ז בלא ברכה וקדוש והבדלה נמי לא אמרן אלא במקום דאפשר אבל אי אפשר מברך אפי׳ אפגום ונותן לתוכו מים כדאיתא בירושלמי רבי יונה טעים אכסא ומתקן ליה פי׳ לאחר ששתה ממנו הוסיף עליו כל שהוא מים או יין והיה מברך עליו: נזרה שמא ישמאו משקין שבידים. אבל בתוך הסעודה ליכא למיחש שהרי אדם מנגב ידיו יפה קודם אכילה כדאמרי׳ ש האוכל בלא ניגוב ידים וכו׳ אבל בשתיה אין אדם מדקדק לנגב ידיו כל כך:

ור׳ יהושע היא. בבבא מליעה בתנורו של עכנהי בפ׳ הזהב (ד׳ נט:): ורבי יהושע היא דאמר אין משגיחין בבת קול. ואם מאמר א״כ ומשלשלן. לשון שלשלת כלומר סודרן לאחר המזון: וממאי דב"ש הבדלה: ודילמה ב"ה היה וחליבה

> דר"מ. דתנן במתניתין ב"ה אומרים נר ובשמים ואמר בגמראט ר"מ היא: לא סלקא דעתך. לאוקמי ברייתא כמתניתין דמתני' קתני מזון באמלע וברייתא התני משלשלן כולן לאחריו כר׳ יהודה דאמר על המזון שבתחלה ומדקתני לרבי יהודה מאור ואח"כ בשמים בית שמאי היא: ומ"מ קשיא. דברכת היין קדמה להבדלה: קדוש עיולי הוא והבדלה אפוקי היא: ברכה טעונה כום. ברכת המזון דקתני מניחו לאחר המזון: והתנן. מתני׳ בפרקין ש: בא להן. כל ימות השנה קאמר: אחר המזון. ובתוך המזון לא בא להם וכשגמרו סעודתם בא להם לפני ברכת המזון: מאי לאו דשתי ליה. וה"ק ב"ש אם רלה מברך על היין ושותהו ואין לריך להניחו לברכת המזון: טעמו פגמו. לברכת המזון ולקדוש ולהבדלה בפרק ערבי פסחים (ד' קה:): ה"ג אלא חרי תנאי אליבא דב"ש. מנא דממני׳ ומנא דר׳ חייא 0 תנא דרבי חייא אליבא דב"ש אמר אין ברכה טעונה כוס ותנא דמתניתין דלעיל דרבי יהודה אליבא דב"ש סבר ברכה טעונה כום: גורה שמה יטמחו משקין. שנפלו בחחורי הכוס מחמת ידים דתנן (פרה פ״ח מ"ו) כל הפוסל את התרומה מטמא משקים להיות תחלה ויחזרו ויטמאו את הכוס וב"ש סברי אסור להשתמש בכום שאחוריו טמאות כדלקמן: וליטמו ידים לכום. למה ליה דהחמר משקין שאחורי הכוס בלא משקין נמי מטמו ידים לכוס: אלא ע"י משקין. שהמשקין נעשין ראשונים מדרבנן. וא"מ כלי אינו מקבל טומאה אלא מאב הטומאה הני מילי מדאורייתא וחכמים גזרום שיהו משקים ראשונים מטמאים כלי גזרה משום משקים זב חבה שהן אבות הטומאה כגון רוקו ומימי רגליו: וב"ה אומרים כו'. בתוספתא ה"ג לה וב"ה אומרים אחורי הכוס לעולם טמאים דבר אחר תכף לנט"י סעודה למאי דחיישיתו שלא יטמאו הידים את אחורי הכום לאו חששא היא שאפילו לכתחלה מותר להשתמש בכלי שאחוריו טמאים ותוכו טהור כגון זה שמטמאש אחוריו מחמת משקין דאמרינן ביה בשמעתין תוכו טהור הלכך מוזגין ושותין את הכום תחלה קודם נטילה שאם אתה אומר נוטלין לידים תחלה שמא יהו

אחורי הכום טמאין גזרה שמא לא

ן עירובין ז.ן ב"מ נט: חולין (ל מד. יבמות יד. פסחים היד. ב) מומפחל פ"ה הל"ד פסחים קב: קא:, ג) מוטפתו פ"ה הל"א [פסחים קג.], ד) [פסחים קה:], ד) [עירובין מ: פסחים קה:ן, ו) ופסחים שסו, ז) ושסו, ק) מוספתה שטן, דו 'שטן, דו מוספתת פ"ה הכ"ו, נט | צעי תוי עירובין לט. ד"ה היה ובחולין פו: ד"ה כל ובכרימוי יג: ד"ה וחלבן, י) פרה פ"ח מ"ו טהרות פ"ב מ"ג ו וחוליו לג.ז. כ) חגיגה לני"ג ו (מוכן כנ.), לא פוריהני כב: בכורות לח. כלים פכ"ה מ"ו נדה ז:, () [ע"ב], מ) [לעיל נה:], () ע" במהרש"ה מה שהגיה בדברי רש"י אלו, מ) [שבת יד:], ע) בס"א: שנטמאו, פ) [שבת ש) [סוטה ל:],

הגהות הב"ח

(א) גמ' ועל הבשמים שב"ש אומרים: (ב) שם וסברי ב"ם (ברכת המזון) תח"מ ונ"ב ס"ל וכן הול נפירש"י ברכה:

מוסף רש"י

הנכנס לביתו במוצאי הנכנט כביונו במוצאי שבת מברך על היין. מחילה לפי שהוא תדיר ותדיר תודלים לישבים פסחים קבו. רשבים פסחים קבו. הצלה לכסוף, לפי שללו הרלשונות מלצות ובכת הכלשה לחוכה לפיכך חומרה לכסוף (שם). ומשלשלן. למון שלשלת שמתכרם יחד עם נרכת המזון (שם). המברך צריך שיטעום. או הוא או ברין שיטעום. מו סומ מו אחד מן השומעים, ובשמיית אחד מהם ילאו כולם (שם קה:) משום דגנאי הוא לכום של ברכה שלא יהנה אדם של ברכה שנח יהנה חדם ממנו לאלתר שתהא ברכת היין דצורא פרי הגפן שלא ללורך (ערובין מי). צריך שיעור. רכיעית לוג (רשב"ם פסחים שם). כלי שנטמאו אחוריו. כלי עץ או של מתכת אחרריו. כני ען הו שנ מתכת קאמר שמטמאין מגבן (חגיגה בב:). במשקין. דטומאה דרבנן היא, דמדאורייתא אין אוכל ומשקה מטמא כלי, שאין כלי מקבל טומאה אלא מאב כלי מקבל טומאה אלא מאב הטומאה. וגזרו חכמים שיהו משקין מטמאין כלי, לפי שיש משקים שהוא אב הטומאה משקה שהוא אב הטומאה ומטמא כלי מן התורה, כגון רוקו של זב ומימי רגליו, הלכך הואיל וטומאה זו מדברי סופרים, אחוריו טבאים. ושאר תשמישין שבו טהורים, דעבדו רבנן היכר להודיע שטומאה זו מדבריהם ולא ישרפו עליה תרומה וקדשים, כך היא מפורשת במסכת נדה

רב ניסים גאון

, ור' יהושע היא דאמר אין משגיחין בבת קול. עיקר שלו הוא שאמר ר' יהושע בפרק הזהב (ב"מ רף נט) במעשה תנורו של יוף נט) במעשרו הגודו של עכנאי לא בשמים היא דברים ל) כבר נתנה לנו על (ובוים ל) כבו נוגנה לנו על הר סיני וכו' כבר הזכרנוה לשעבר. ואלו האותאבות (ר"ל הקושיות) שנזכרו בכאן המברך צריך שיטעום וטעמו פגמו וכוס של ברכה צריך שיעור כולן ענפים יוצאין מן ההיא ברייתא י . ראקשו מינה כבר והתניא דאקשו מינה כבר ההתניא הנכנס לביתו במוצאי שבתות כו' ואיתא מיפרשא בפ' ערבי פסחים (דף קה) כי כשהזכירו זו הברייתא לשם אמרינן עלה שמע מינה מהא מתניתא ה' שמע מינה המכדיל כתפלה צריד

קול וסברי בית שמאי דברכת היום עדיפא יהתניא סהנכנס לביתו במוצאי שבת מברך על היין ועל המאור ועל הבשמים ואחר כך אומר הבדלה "ואם אין לו אלא כום אחד מניחו לאחר המזון ומשלשלן כולן לאחריו והא ממאי דב"ש היא דלמא ב"ה היא לא ם"ד דקתני מאור ואח"כ בשמים ומאז שמעת ליה דא'ית ליה האי סברא ב"ש ∘דתניא א"ר יהודה לא נחלקו בית שמאי וב"ה על המזון שבתחלה ועל הבדלה שהיא בסוף על מה נחלקו על המאור ועל הבשמים 60 ב"ש אומרים מאור ואחר כך בשמים וב"ה אומרים בשמים ואחר כך מאור וממאי דבית שמאי היא ואליבא דרבי יהודה דילמא בית הילל היא ואליבא דרבי מאיר לא ס"ד דקתני הכא במתניתין בית שמאי אומרים נר ומזון בשמים והבדלה ובית הלל אומרים נר ובשמים מזון והבדלה והתם בברייתא קתני אם אין לו אלא כום אחד מניחו לאחר המזון ומשלשלן כולן לאחריו שמע מינה דבית שמאי היא ואליבא דרבי יהודה ומכל מקום קשיא קא סברי בית שמאי שאני עיולי יומא מאפוקי יומא עיולי יומא כמה דמקדמינן ליה עדיף אפוקי יומא כמה דמאחריגן ליה עדיף כי היכי דלא להוי עלן כמשוי וסברי ב״שׁ ים ברכת המזון מעונה כום והא תגן בא להם יין לאחר המזון אם אין שם אלא אותו כום בית שמאי אומרים מברך על היין ואחר כך מברך על המזון מאי לאו דמברך עילויה ושתי ליה לא דמברך עילויה ומנח ליה והאמר מר ©המברך צריך שימעום דמעים ליה והאמר מר ייםעמו פגמו דמעים ליה בידיה והאמר מר "כום של ברכה צריך שיעור והא קא פחית ליה משיעוריה דנפיש ליה מפי משיעוריה והא אם אין שם אלא אותו כום קתני תרי לא הוי ומחד נפיש והא תני רבי חייא ב"ש אומרים מברך על היין ושותהו ואחר כך מברך ברכת

המזון אלא תרי תנאי ואליבא דב"ש: ב"ש אומרים וכו': ית"ר ב"ש אומרים ן לידים ואח"כ מוזגין את הכום שאם אתה אומר מוזגין את הכום תחלה גזרה ישמא ישמאו משקין שאחורי הכום מחמת ידיו ויחזרו וישמאו את הכום וליטמו ידים לכום ידים שניות הן יואין שני עושה שלישי בחולין יאלא על ידי משקין ובה"א מוזגין את הכום ואחר כך נוטלין לידים שאם אתה אומר נוטלין לידים תחלה גזרה שמא יטמאו משקין שבידים מחמת הכום ויחזרו וישמאו את הידים ונישמי כום לידים יאין כלי משמא אדם ונישמי למשקין שבתוכו הכא בכלי שנטמאו אחוריו במשקין עסקינן דתוכו מהור וגבו ממא ∘דתנן יכלי שנממאו אחוריו במשקין אחוריו ממאים תוכו

יהו הידים נגובות יפה ממי הנטילה ויטמאו המשקין שבידים מחמת כוס והן נעשים תחלה ויחזרו ויטמאו את הידים ונמצא אוכל בידים מסואבות: ונטמי כום לידים. למה לי משקין בידים אפי׳ ידים נגובות נמי יטמא כום לידים וכיון דהכי הוא נהי נמי דבכום שלפני המזון עביד ב"ה תקנחא דשותהו קודם נטילה כוסות הבאין בתוך המזון מה תהא עליהן הלא מטמאין את הידים: **אין כלי מטמא אדם.** כלומר כלי כזה שנטמא בולד הטומאה אינו מטמא את הידים דקיי"ל כרבנן דפליגי עליה דרבי יהושע במסכת ידים (פ"ג מ"א) בכלים שנטמאו במשקין ואומר את שנטמא באב הטומאה מטמא את הידים ושנטמא בולד הטומאה אינו מטמא את הידים שאין שני עושה שני ואע״פ שהספר מטמא את הידים® אין למדים הימנו הלכך כוסות שבתוך המזון שהידים נגובין אינן מטמאין את הידים. ואם תאמר פעמים שיש משקין® תבשיל טופח על הידים אין חורת משקין עליו אלא חורת אוכל: כלי שנטמאו אחוריו במשקין. בכלי שטף קאמר דאילו כלי חרם אין מטמאין מגבן אפילו בטומאה דאורייתאש: שנטמאו אחוריו במשקין. אין לך משקה שאינו ראשון לטומאה שאף אם נגע בשני עשאוהו חכמים מחלה: אחוריו טמאין. אף על פי שאין אדם וכלים מקבלין טומאה מן התורה אלא מאב הטומאה גזרו חכמים? שיהו משקין מטמאין כלים מפני שמלינו משקה שהוא אב הטומאה לטמא אדם וכלים מה"ח כגון זובו של זב ורוקו ומימי רגליו גזרו על כל המשקין טמאין שיטמאו כלים:

מחמת הכוס זה הכוס קאי בטומאת אחוריים כדתנן בפרק חומר בקודש (חגיגה כ) אחוריים ותוך ובית אבביעה לתרומה כלומר שאחוריי נטמאו במשקין ואעפ״כ תוכו טהור וכל שהוא בענין הזה הרי הוא מטמא את המשקים והמשקין עוד מטמאים דברים אחרים כדתנן בטהרות בפרק ח׳ (משנה ז) משקין שנטמאו באחורי כלי מטמאין אחד ופוסלין אחד ובתוספתא כלים [פ״ג] משקין טהורין הנתונין על הארץ ונגע בהן כוס שאחוריו טמאין או בית צביעתו נטמאו משקין וטומאת אחוריים מדרבנן היא כדתניא בתורת כהנים [בפ׳ שמיני] רבי אומר תדע שאין טומאת משקין לכלים מן התורה (אלא מד"ס שאין טומאה מן התורה) מטמאה את כלי שטף מאחריו שאין תוכו טטא וכלים שנטמאו במשקין תוכו טהור ואין לך טומאת אחוריים אלא במשקין בלבד ובתרומה אבל בקודש הכל טמא דתנן

שיבדיל על הכוס ושימ ברכה טעונה כוס וש"מ כוס של ברכה צריך שיעור וש"מ המברך צריך שיטעום וש"מ טעמו פגמו: וניטמו איבדיל על הכוס ושימ ברכה טעונה כוס וש"מ כוס של ברכה צריך שיעור וש"מ המברך צריך שיטעום וש"מ טעמו פגמו: וניטמו ידים לכוס ידים שניות הן, עיקרה דטומאת ידים גזירה דרבנן היא וכי גורו בהו רבנן טומאה לתרומה אבל לחולין לא והיא אחת מי"ח דבר שגזרו בו ביום ואיתא מיפרשא בפ' יציאות השבת (דף יג) מאי נינהו י"ח דבר דתנן ואלו פוסלין את התרומה והספר והירים ואמרינן ידים מ"ט גזרו בהו רבנן טומאה מפני שהידים עסקניות הן וזו המשנה בסוף מס' זבים ומדקתני ואלו פוסלין את התרומה מכלל שהידים שניות הן כי השני הוא שפוסל את התרומה על העיקר שכבר הקדמנוהו בתחלת המסכת כי השני עושה שלישי בתרומה ולא בחולין ואיתא בפ"א דמסכת טהרות (צ"ל דתופפת שהרות) הידים מטמאות אחד בקודש ופוסלות את התרומה ואין ידים לחולין